

EDITORIAL

Quan els polítics catalans s'han posat d'acord per aconseguir un nou Estatut s'ha iniciat, contra el nostre país, una campanya bruta, perquè pretén empastifar, demagògica, perquè no es diu la veritat, i antidemocràtica, perquè no es respecten les regles de joc de qualsevol país democràtic.

Tota nació és el resultat d'una voluntat, d'una història, d'una cultura i, tot plegat, és un patrimoni legítim que hem de poder defensar, perquè és un valor –diguem-ne– sagrat.

Aquest fet diferencial no és en si cap problema, sinó més aviat un enriquiment.

Per què tant aldarull? Si tots els pobles de la terra tenen el dret a emancipar-se i a viure en llibertat per què no el nostre? I si, a més a més, ho volem pactar amb un diàleg franc i solidari, qui ens ho pot discutir?

Els nostres polítics poden defensar la proposta d'Estatut sabent que tots, o almenys la majoria, hi som al darrere.

És important que avancem units cap a l'objectiu, evitant particulari-

tats i protagonismes, i que no fem massa cas dels cridaners apocalíptics que sembren el temor entre els ciutadans.

Bon Nadal i felix Any Nou amb un bon Estatut.

NOTÍCIES

• Arrossada a Sant Miquel de Tudela, diumenge 30 d'octubre.

Des de la plataforma Sant Miquel de Tudela ens arriba la nota que publiquem a continuació, la qual cosa agraïm a l'organització i també a Ramon Gené, responsable de la notificació.

L'hora de trobada va ser a les 11 h del matí, a la plaça de la Prenyanosa, amb xocolata desfeta i coca, tot un plaer.

A les antigues escoles, s'hi va fer una exposició de retalls de premsa del cas de Sant Miquel.

Tot seguit, camí cap a Tudela, en arribar vàrem trobar la porta de l'ermita oberta, restem agraïts a la propietària, per la seva col·laboració, (recordem que encara legalment la Paeria no s'ha fet propietària de l'ermita, diuen que per qüestions de pura burocràcia). L'actual propietària amb una pancarta sobre de la porta, felicitava els membres de la plataforma, els amics de la caminada, polítics i premsa, ara és hora en què haurem de rehabilitar l'ermita.

En aquest espai, es pronunciat un discurs per Ramon Saball, que reproduïm:

“Benvinguts, benvolgudes, amics i amigues. Temps enrere ens vàrem trobar per una causa justa, per manifestar que el patrimoni cultural de tots, i concretament l'ermita romànica de Sant Miquel de Tudela, no s'ha de vendre o de privatitzar d'amagat del poble.

Després d'uns temps de treball, això s'ha aconseguit, Sant Miquel de Tudela és del poble, és de tots!

Per explicar-ho i per celebrar-ho, hem preparat la Caminada Popular a Sant Miquel de Tudela.

La Plataforma Sant Miquel de Tudela de tots vol agrair el suport a les persones i institucions que han fet possible la recuperació d'un dret històric de la gent dels pobles d'aquesta part de la Segarra.”

El discurs inclou un aplaudiment a l'encara propietària Mercè Tàssies, per la seva gratitud en aquest acte.

De tornada a la Prenyanosa ens esperava una suculent arossada, postres i cafè.

Final de jornada amb un recital de poesia a càrrec de la Núria, acompanyada del “teclista” David. L'acte va ser el punt final d'una diada fantàstica. El sol va lluir com mai, la seva escalfor fins hi tot ens féu suar una mica.

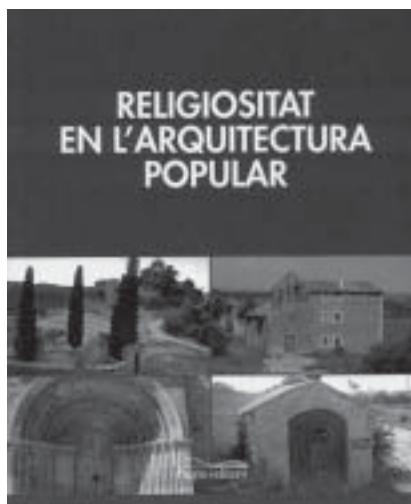
● Dissabte 5 de novembre, sortida a Mel Múria, organitzada per l'associació de dones "El Lilà"

La sortida consistí en una visita guiada a la casa Mel Múria, degustació de pastissos típics de la casa, àudio visual del procés de la mel, l'observació d'un eixam natural, etc.

El dinar es féu al Baix Ebre, per seguir a continuació en la visita també programada al parc eòlic "Les Colladetes", amb l'observació directa d'un aereogenerador.

Una jornada completa i amb ganes de repetir.

● Dimarts, dia 29 de novembre, a l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona, va ser presentat el llibre, del 5è Curset d'estiu d'arquitectura popular **Religiositat en l'arquitectura popular**, a càrrec de Josep M. Montaner, doctor en arquitectura i professor d'ETSAB, i Josefina Roma, doctora en antropologia i professora de la UB.

Josep Mora, ànima d'aquesta iniciativa i organitzador dels curssets que cada estiu es porten a terme, va fer la presentació dels il·lustres personatges, els quals van destacar el mèrit del treball que es va fer a poc a poc i la importància que aquest patrimoni no es perdi, la religiositat de l'arquitectura incipi-

ent, no pas de grans temples. Les ermites, que trobem arreu del nostre territori, fora del nucli urbà, petites ermites que defugen la religiositat oficial, els cementiris, un altre vessant d'aquest patrimoni popular, que han estat espoliats de la població per qüestions higièniques.

Com en la majoria d'aquests actes, no és pas que puguem presumir d'una sala plena de gom a gom, però si podem assegurar que els que assistirem a l'acte l'estàvem molt interessats i en gaudirem plenament.

Felicitats a l'Associació d'Amics de l'Arquitectura Popular.

● Per correu electrònic, rebem els següents comunicats:

La Ma. Teresa Figa, soprano, que el passat estiu, el dia de la Festa Major, vàrem poder escoltar, en concert, a la parròquia de la nostra població, i que en fèiem ressenya en el número anterior de Terra Rubra, ens envia la nota que transcrivim:

"...Moltes gràcies per la ressenya, us he de dir que em va agradar molt venir a cantar al vostre poble, m'ho vaig passar molt bé i que, si depèn de mi, estic segura que no serà l'última vegada que vingui. Això sí, aquest any que ve no podrà ser ja que, amb l'Orfeó, anem a cantar a Mèxic! Una abraçada Maria Teresa"

Gràcies Ma Teresa, ens vas posar la mel a la boca i no ens resignem a oblidar el seu gust. Esperem tornar-te a escoltar.

Fent referència a una de les notícies que publicàvem igualment en el número anterior de la revista: un dels nostres subscriptors ens fa arribar el comentari següent: "*Llegeixo a la revista, que se celebrà a Cervera l'Onze de Setembre. No és un contrasentit que la ciutat que va seguir fidel a Felip V, el celebri?*"

● Necrològiques:

Dia 2 de novembre, mor a Barcelona Llorens Boldú Bonjoc, cal Forneret de la nostra vila. El nostre més sentit condol a la família.

TARROJA, NEGOCIS I COMERÇOS -VII

Radiotècnic. Donarem per finalitzats aquesta sèrie d'articles, posant l'accent a una altre menestral tarrogener, encara que els anys, a poc a poc, han anat reduint la seva feina de treballador incansable i d'investigador nat. Avui, amb la jubilació guanyada, segueix a la nostra vila amb un ritme de feina molt diferent, però assegura que encara continua la tasca, que en el seu temps de vida laboral activa no ha tingut temps de fer.

Nascut en terres de França, als deu anys es trasllada amb la seva família a Tarroja. Portava com a bagatge personal a la cartera, 6 llibres que obligatòriament s'havia d'estudiar en el curs escolar a la veïna població francesa. Fou gran la seva sorpresa en iniciar el curs a la nostra escola, tot el que se li exigia d'aprendre, era inclòs en un sol llibre anomenat enciclopèdia, ben diferent per cert, dels que havia estudiat, així li caldria acabar el curs.

Entre l'escola i els jocs d'investigació a casa seva, no parava en cap moment l'activitat. Als 15 anys, que no s'assemblaven als quinze anys dels nostres adolescents, va entrar al món del treball per guanyar-se algun quartet. Aprenent de forner, es cuidava de coure el pa i guanyava 11 pessetes cada dia.

Als 17 anys, va estudiar física per correspondència, assignatura que anava inclosa en el curs de radiotècnic. Cada grup de lliçons tenia un cost de 30 pessetes i segons els diners de què disposava per anar sol-

licitant lliçons noves, anava avançant en el curs.

La física el portà de corcoll, recorda que va passar tres mesos, amb no poc esforç, estudiant física "en leccions preliminares", així fou com pogué assentar la base sòlida pel futur de la seva feina, a la qual es dedicaria sense ambició, ja que el que realment li agradava era la investigació, que segons puntualitza, hi ha dedicat moltes hores.

L'any 1946, amb la il·lusió i el coneixement de radiotècnic recent estrenat, es diu a ell mateix: "comes a treballar..." i fou d'aquesta manera com, amb la seva bicicle-

ta i la dedicació de moltes hores al bastiment i arranament de ràdios, va fer-se, poc a poc, la clientela a la comarca.

La formació no acaba quan tens un títol adquirit. Per continuar en el món de la radio-tècnica al qual s'havia iniciat, no podia desar els llibres a l'armari ni molt menys creure que ja ho tenia tot après. Eren temps que, com deia la cançó de l'època, "...hoy las ciencias adelantan que es una barbaridad...", per avançar i mantenir-se en l'ofici que et permetia guanyar-te la vida, calia espavilar-se.

Acabava de néixer l'univers de la televisió i ja es veia venir que a l'aparell de ràdio li anaven minvant les vendes. A través d'un llibre argentí, de base, que en un bon moment li caigué a les mans, es posà a estudiar com fer televisors, i bé que se'n va sortir. Molt aviat encertà amb el primer client, que trobà a la població veïna de Sedó, a cal Rito.

Confessa que mai ha tingut a casa cap ràdio ni televisió nou de trinca, per a funcionament familiar.

També comenta, fent una mica de memòria d'estadística que, ha venut molts menys aparells de ràdio que televisors. El 1960, només durant aquest any, va vendre 105 televisors, que ell mateix havia bastit.

S'ha dedicat també al muntatge de repetidors, sobretot en els darrers anys laborals. El seu abast territorial ha arribat, a més a més de la comarca, a Lleida i tota la seva extensa demarcació, també a les províncies de Castelló, Terol, València, Girona, i Osca.

Ell mateix és qualifica com a molt experimentat del repetidor sense llum. L'any

1970 i escaig, muntava els repetidors amb placa solar. Tot una novetat.

Ha obtingut un premi per la invenció d'unes plantilles calefactores per anar en moto i no passar fred a l'hivern. D'aquest invent en va obtenir la patent. Va ser presentat al Saló d'invençions de Mònaco, en el qual va ser guanyador del primer premi.

Va obtenir la medalla d'or el turmix, (Espanya) fabricant Suís.

Actualment treballa en l'auto estabilització dels receptors, perquè les variacions de temperatura no afectin el seu funcionament. En té uns quants instal·lats i la il·lusió i les ganes li diuen que encara en podrà instal·lar més, i encara més perfeccionats.

Recorda amb nostàlgia, la consciència d'aquella primera llum..., la seva primera investigació a l'edat de 5 anys sobre el moviment continu, dos fils metàl·lics amb una roda de fusta..., "fou llavors diu ell- quan vaig descobrir que encara era un nen, per arribar tan amunt. Als 20 anys, amb la mateixa quimera vaig tornar de nou al desenvolupament del moviment continu, això ha ocupat moltes hores del meu temps..."

Com que en Vicenç Trilla és un bon xerraire, podríem allargar infinitament la conversa amb diversitat de temes que se'ns van empassant quasi sense adonar-nos-en, però que avui, cal no aturar-s'hi.

Agraïm al Vicenç, la paciència i el temps que ens ha dedicat i li desitgem que aquests més de vuitanta anys, el mantinguin tan vital, durant molts anys més.

JOSEFINA CARULLA

Nadala

*Hem bastit el pessebre en un angle
del menjador, sobre una taula vella,
el pessebre mateix de cada any
amb la mula i el bou i l'Infant
i els tres Reis i l'estrella.
Hem obert innumbrables camins,
tots d'adreça a la Cova,
amb corrues de vells pelegrins
-tots nosaltres- atents a l'auster caminar de la prova.
I en la nit del misteri hem cantat
les antigues cançons
de la mula i el bou i l'Infant i els tres Reis i l'estrella.
I oferíem la nit amb els ulls i les mans.
I cantàvem molt baix, amb vergonya potser de saber-nos germans
de l'Infant i de tots en la nit de la gran maravella.*

Paraules al vent (1954)

Miquel Martí i Pol

—A tots els lectors i simpatitzants de TERRA RUBRA,
—a tots els qui treballen per la cultura i per la identitat del nostre país,
—a tots el qui s'esforcen per entendre i dialogar amb els altres,
—a tots els qui lluiten per un món millor per a tothom
els desitgem unes BONES FESTES DE NADAL i un any 2006 ple de ventura i de bones sorpreses, també en el camp de la investigació, ja que s'escaurà el cinc-cents aniversari de la mort de Colom, de terres catalanes i descobridor del Nou Món.

EPIFANIA

Tres Reys tinch darrera
y un Angel davant,
y aprop de l'Infant
un cel que m'espera.

Jacint Verdaguer

Pere de Portugal va encarregar al pintor més representatiu de l'escola catalana de l'època, Jaume Huguet, nascut a Valls, perquè fes la creació pictòrica de l'arribada dels Tres Reis a Jerusalem amb motiu del naixement de Crist. Amb aquest propòsit va exonerar l'artista, junt amb en Claperós i l'escultor Vergós, d'haver de servir amb les armes, durant la guerra civil que assolava tot Catalunya, servei al qual eren obligats tots els homes útils per la disposició reial de l'usatge medieval **Princeps namque**, sense mitjançar condició ni edat.

La representació de l'Epifania era una tradició històrica que exercia en la memòria d'un poble una funció social. Així Pere de Portugal va voler que estigués present en la memòria de Catalunya i, per extensió, en la de la ciutat de Barcelona: la de representar l'adoració dels seus reis al Senyor Jesucrist. I també, per tal de deixar memòria que aquells reis eren coneixedors de les rutes de l'orient i que,

guiats per l'estrella de fortuna, podien arribar fins a Terra Santa i molt més enllà.

Aquesta obra fou un obsequi per als catalans com a homenatge als qui l'havien escollit com a Senyor durant les seves tribulacions. Fou el dot aportat pel Mestre d'Avis, heretat de son pare, el duc de Coïmbra, que havia viatjat i navegat per tot el món conegut; i del seu avi matern, el dissortat comte d'Urgell.

De manera que, l'Epifania va formar la part central del **Retaule del**

Conestable que presideix l'Altar Major de la capella del Palau Reial de Barcelona, casal dels antics fundadors de la dinastia catalana i de l'assentament del llinatge comtal. És una composició plàstica que representa l'adoració dels Tres Reis amb la intenció explícita d'establir un lligam amb la reialesa nadiua, segons l'estil flamenc de l'època: Gaspar, vestit de brocat negre i fent el gest de cenyir-se la corona; Baltasar, adornat amb un

turbant d'estil moresc, possiblement simbolitzant les campanyes africanes i els viatges a Orient; i Melcior, de canoses barbes i agenollat amb actitud de submissió i suplicant empara en besar el peu del Nen.¹

L'Epifania simbolitzaria també el dia de Nadal, aquell en què Pere de Portugal va rebre la invitació i va decidir ser el rei dels catalans, donat que fou el mes de gener del 1464 quan

va arribar a Barcelona després que una galera, capitanejada pel conseller Jaume Fivaller, decidís anar-lo a buscar a Portugal, i en no trobar-lo, arribés fins a Ceuta, on estava en plena campanya contra els àrabs ajudant el seu cunyat Alfons V de Portugal.²

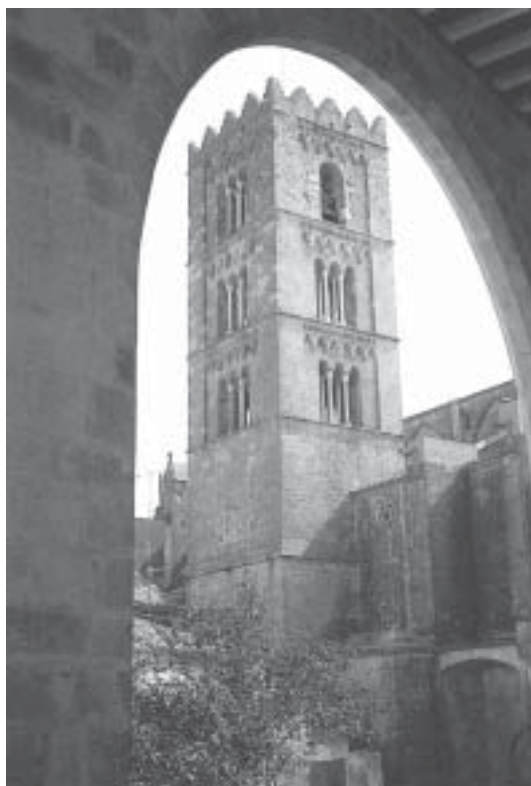
1.- El Palau Reial Major de Barcelona havia estat el casal dels antics comtes fundadors de la dinastia catalana, i la seva capella tenia un caràcter especial. Allí es conservava un ritus instituït per Pere el Cerimoniós, el qual, el dia de reis el monarca oferia, or, encens i mirra, tradició que es va perdre amb l'entronització de la dinastia Trastàmara, i que, per tant, considerem que va voler restituir el Conestable Pere de Portugal.

2.- El Conestable Pere de Portugal va arribar a Barcelona el dia 21 de gener de 1464, amb una nau grossa que entrà al port a les set del vespre, fou rebut per les autoritats més significatives vora el pont de desembarcament, a més d'una gran gentada que omplia el barri de la Ribera. Cent torxes il·luminaven el pas de la Llotja de mar fins a l'església de Santa Maria del Mar, on es va dirigir el sobirà, muntat en un gran cavall blanc, caminant sobre els tapissos extensos al seu pas, al so de les campanes i la música de les trompetes. Segons el cronista Çafont, portes, finestres i terrats estaven plens de gent que cridava el seu nom, el saludava i volia besar-li la mà.

El **Retaule del Conestable** porta la divisa del rei Pere de Catalunya i Aragó, com tots els objectes del seu ús personal. Així, podem observar al paviment d'una de les composicions que el formen, sota la imatge de Santa Caterina, la paraula **Paine pour joie**, així com també en el revés de l'obra.³

Podríem assenyalar que seguint aquesta tradició catalana, l'Epifania sempre va tenir un sentit simbòlic també en el Descobridor de la Terra Nova, ja que el refugi que va fer construir a l'illa Espanyola per tal de guarir la gent que l'acompanyava i que va haver de deixar a la seva sort, per haver perdut la nau Santa Maria que retornava per donar notícia del descobriment, li va posar el nom de **Nativitat**, Nativitat en lloc de "Navidad", reafirmant la intenció del mot català.

Tradició que podem fer palesa a l'església lleidatana de Santa Maria d'Agramunt, construïda pels comtes d'Urgell l'any 1163, on es pot contemplar la portalada principal amb els seus arcs fistonejats, amb figures de relleu, medallons i temes vegetals, com a últims vestigis del romànic i introducció del gòtic, també la Verge amb l'Infant al costat dels Tres Reis i

l'Anunciació. És una obra escultòrica que patrocinaren els confreres del gremi de teixidors de dita localitat l'octubre del 1283, recent acabada la construcció.

Així també, la magnífica església catedral de Castelló d'Empúries, dins de la terra comtal d'Empúries, considerat el millor temple gòtic del bisbat de Girona, és una construcció iniciada al segle XV, que conserva una portalada principal, col·locada sobre quatre esglaons, tancada per dos pilars coronats per pinacles que van desenrotllant sis arcs apuntats en degradació, amb

3.- El **Retaule del Conestable** fou conservat en aquesta capella fins a la secularització de l'església el 1815. Llavors fou guardat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i restituint el 1868. En Josep Maria Folch i Torres en va fer, l'any 1937, una relació en el seu itinerari històric.

dotze apòstols sobre la base. En el timpà de dita entrada podem observar la figuració escultòrica de l'adoració dels Tres Reis de formes netes i lluminoses, com a tradició religiosa de dita nissaga.

De manera curiosa, podríem afegir que Pere de Portugal va oferir en

aquest temple una corona a la Verge. Aquesta corona porta la seva divisa gravada. Fou aleshores quan va decidir traslladar la seva campanya guerrera a l'Empordà, per tal de tenir el domini de la costa marítima.

ALBA VALLÈS I FORMOSA

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Coma, Josep Condal, Narcís Saladrígues, i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallès, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de llur signant.

Núm. de compte per als subscriptors: 2013 0315 22 0200665270

Edita: «*Comissió d'Estudis Tarrogencs*»

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65 - 25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

FENT CULTURA

5È SIMPOSI SOBRE LA DESCOBERTA CATALANA D'AMÈRICA I ALGUNA COSA MÉS

Dissabte, dia 19 de novembre a la Sala Municipal d'Arenys de Munt, se celebrarà el 5è Simposi sobre la Descoberta Catalana d'Amèrica

Tot i que ens agradaria incloure un resum del simposi perquè els nostres subscriptors quedessin informats, no adjuntarem més que el programa, perquè en quedi constància, ja que els interessats podreu consultar la Web de la **Fundació d'Estudis Històrics de Catalunya**, i podreu assabentar-vos de totes les novetats.

Seria bo, però, reproduir un fragment de l'article que uns dies més tard va ser publicat al diari "Avui", signat pel personatge con-

vidat per a concloure el Simposi, Pilar Rahola, diu així "...L'altre acte fou el 5è Simposi sobre la Descoberta Catalana d'Amèrica, que va organitzar l'Ajuntament d'Arenys de Munt. Van desfilar tots els entesos en aquesta càustica matèria, entesos que ja no posen en dubte la catalanitat de Colom, sinó que lluiten per demostrar que tota la Descoberta fou catalana. També aquí, i si el país caminés per rutes menys vidrioliques, estariam davant unes jornades claus.

Però com que som un país poruc, malal·tís i amb la dignitat tan porquejada que a vegades ni sabem trobar-la, actes com aquests esdevenen una estranya i brillant

5È SIMPOSI SOBRE LA DESCOBERTA CATALANA D'AMÈRICA

DISSABTE, DIA 19
DE NOVEMBRE A LA
SALA MUNICIPAL

Mati

10:00 h.

-**Andreu Najó** (Batlle d'Arenys de Munt):
Salutació

-**Carles Camp** (President de la Fundació
d'Estudis Històrics de Catalunya):
Presentació

-**Eugené Casanova** (Professor de
Comunicació de la UML i la UPC):
Introducció

11:00 h.

-**Armand Sanjaume** (Llicenciat en
Història): "Colom i la descoberta d'Amèrica:
culminació de l'expansió de l'estat català"

-**José Calapeu** (Professor de Llengua i
Literatura Catalana): "Catalanisme en el
Planisferi d'En Sebastià Cabot"

-**Jordi Rius** (Etnòleg): "Concomitancies
entre els balls de diables catalans i les
«diablades» d'Amèrica del Sud"
12:00 h.

-**Castles Camp** (Enginyer Químic): "L'Inca
Garcilaso de la Vega i Catalunya"

-**Manel Capdevila** (Enginyer de sistemes):
"La Carta d'En Colom al Gran Kan: prova
de l'origen català del viatge de descoberta"
13:00 h.

-**Jordi Indiano** (Llicenciat en Història):
"Felipa d'Aviz i Felipa Montiz: dues cures
d'una mateixa persona"

-**Santi Serra Maurici** (Investigador): "La
Puebla de Mèxic i la Pobla de Segur"

Tarda

16:00 h.

-**Eusebio Guillot** (Investigador): "La senyera a
Amèrica en els mapes, gravats i pintures
deis segles XV al XVIII"

-**Bernat Carobé** (Mestre): "Els instruments
de música dels descobridors d'Amèrica"

-**Ariadna Duran** (Traductora):
"Catalanitzmes i aïmsaxi catalana en els
textos dels quatre viatges d'En Colom"
17:00 h.

-**Teresa Ferrer** (Doctora en Filosofia i
Lletres): "La moneda a l'època del
descobriment"

-**Josep Font** (Doctor en Economia): "El
tabac a l'època del descobriment"

18:00 h.

-**Jordi Ribeny** (Escriptor i
Investigador): "La cosa barcelonina
d'En Cristòfor Colom que els canaers
van intentar situar a Sevilla"

19:00 h.

-**Pilar Rahola** (Periodista i
escriptora): Cloenda del Simposi

anomalia, en un context ben trist. Anem a pams, i fem-ho amb preguntes impertinents.

D'entrada és normal que la novel·la més important del segle XX català no sigui de lectura obligatòria a les escoles, ni en l'any del seu centenari ? Si Caterina Albert va revolucionar la llengua, la novel·lística, i fou la primera dona que va escriure sobre el trencament interior de les dones sotmeses al patriarcat (**Solitud** és equiparable, en valentia i denúncia, a **La casa de les nines**, d'Ibsen). Com és que el seu centenari no ha estat una autèntica qüestió nacional, sinó matèria gairebé clandestina d'experts? Un Simposi de la categoria del que es va fer a la Residència d'Investigadors, no mereix cap esmena informativa, cap minut de glòria televisiva?

És a dir, ni en els cent anys de la publicació de la gran novel·la catalana del segle XX, tenim la capacitat de fer brillar el nostre patrimoni literari? A cap polític francès se li escaparia un aniversari de Victor Hugo. Estic segura que ni un sol polític català sap res de l'aniversari de Solitud. Diré més, ni la deuen haver llegit mai. I així anem, a batzegades amb la pròpia cultura, només protegida per unes rares avis com la Marta, que dedica el seu temps i categoria a salvar els mots de la inclemència i la indiferència dels països.

L'altre cas, inserit en la mateixa malaltia nacional, té a veure amb un fet clau de la història mundial, tant que si els estudis fets per la gent de la Fundació d'Estudis Històrics (www.histocat.com) són certs, canvia la perspectiva històrica per sempre. Tant Jordi Bilbeny com la resta d'estudiosos creuen haver demostrat, amb centenars de dades a la mà, que Cristòfor Colom era barceloní. Han identificat la casa, el barri (la Ribera), la nissaga, els plets de la família per l'herència de l'almirall, les converses amb els reis, etc.

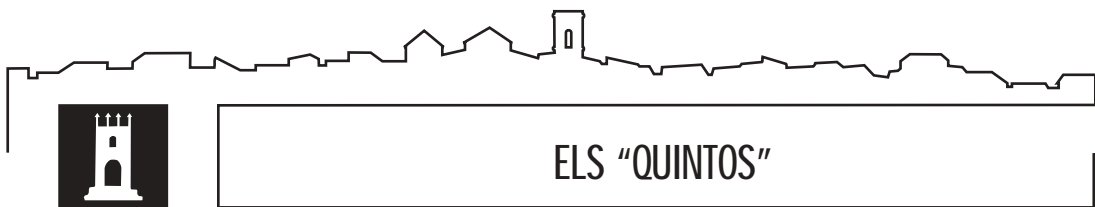
No només això, sinó que estan en condicions de demostrar de quina manera es va falsificar deliberadament la història, per part dels reis castellans, per garantir els seus interessos al Nou Món. "Tres regnats van ser suficients", segons conta Bilbeny, "per destruir la veritat i tergiversar la història". Tot i l'extensa documentació que acredita Colom com a Joan-Cristòfor Colom, nascut el 1424 i membre d'una coneguda i estudiada família de navegants barcelonins, els Colom-Bertran, les censures posteriors varen convertir en opac allò que, a l'època era indiscutible.

No faig l'article per apuntar-me a la catalanitat de Colom. Ni sóc historiadora, ni en sé un borrall, més enllà dels llibres que he llegit. El problema no rau en si té raó la gent de la Fundació, sinó en el poc interès del propi país per dotar-los dels instruments mínims per poder avançar en els estudis.

Un tema cabdal que revoluciona la història planetària, amb centenars de dades que avalen el seu rigor i exactitud, i d'interès fins i tot pel Discovery Channel (que creu en la tesi de la catalanitat), no rep l'interès mínim de Catalunya. I així, amb la indiferència dels polítics, les universitats i del global de forces vives, un grup d'estudiosos hi deixen la pell, les ganes i els diners per investigar un fet històric de magnitud universal.

S'imaginem aquesta indiferència per part de les autoritats italianes, que han dedicat tots els diners del món a italianitzar Colom? Però nosaltres, país d'autoestima malmesa, ens permetem tots els luxes. De Caterina Albert a Cristòfor Colom, de Pessarrodona a Bilbeny, ho diré de la manera més senzilla: "en casos així, la vergonya que sento pel meu país és ingent."

Aquest és l'article publicat i aquí en queda constància.

ELS "QUINTOS"

No ens posarem en la història dels temps en que la "mili" era una obligació patriòtica, no en sabríem pas, només ens sembla curiosa una de les darreres troballes que remenant la calaixera ens vàrem trobar a les mans. Tot i que no es pas un "quinto" el que podem veure a la fotografia, sinó més aviat un soldat en tota regla, deixarem així, empremta d'una època, en què es deia que els homes, es feien a la "mili", i de quina manera...

Els "quintos" han estat una de les tradicions arrelades als nostres pobles, més, en el darrer segle, sobretot en el medi rural, lloc en el qual la seva estampa és més familiar i molt més propera. En els llocs on els homes es reunien, diguem-li cafè, barberia, sala social, etc. la majoria de vegades, quan l'època anomenada de la talla, moment tan important com el del sorteig era pròxima

l'ambient bullia en històries de "mili" i militars. Els familiars i amics desitjaven a l'interessat i sobretot a la família, que el número de la sort fos bo i que estigués tant com fos possible a la vora de casa. El dia del sorteig, l'alcalde preguntava al "quinto" si tenia alguna cosa per al·legar, i així l'interessat podia contestar:

Nada

Hijo de viuda pobre

Corto de vista

Pies planos

Tengo un hermano en la mili, etc.

D'aquesta manera alguns en quedaven alliberats.

L'any 1999 finalment es va produir el darrer alistament. Fou la quinta del 82. La llei per fi ha

suspès el "servicio militar" obligatori donant lloc a l'exèrcit professional. Cal no oblidar, però, que en la seva època qual-sevol xicot company de quinta, solia dur implícit el concepte d'amistat.

En el certificat que presentem a continuació, res cridaria l'atenció si no fos pels anys que aquest pobre soldat, va passar fora de casa "sirviendo a la pàtria", vegeu la seva transcripció:

"Concedo licencia absoluta, por haber permanecido doce años en el servicio militar des de la fecha de su ingreso en Caja, segun lo dispuesto en los articulos 2º y 7º de la ley de reclutamiento al recluta José Gasó Trullols, hijo de José y de Raimunda, natural de Tarroja, Juzgado de primera instancia de Cervera, provincia de Lérida, nació el día 11 de octubre de 1883, de oficio labrador, su estado, Fué alistado en el reemplazo de 1903 y clasificado como excedente de cupo, habiendo prestado los servicios que se expresan al dorso.

Y por haber cumplido su compromiso en el Ejército, expido la presente en Lérida a 13 de agosto de 1915."

El cert és que aquest bon xicot tot i que en fer el sorteig segons hem pogut saber, fou excedent de cupo, el veiem vestit de militar i "habiendo prestado los servicios..." a la pàtria. Segurament no era cap broma, marxaven de casa adolescents i tornaven a casa fets homes, no podia ser menys.

Agraïm a Montserrat Galí (cal Cando) el document i les fotografies deixades, ja que d'altra manera no ens hauria estat possible publicar aquest article.

JOSEFINA CARULLA I PORTA

HISTÒRIES I LLEGENDES DELS CASTELLS DE LA SEGARRA "DRET DE CUIXA" A CONCABELLA

El castell de Concabella es troba documentat el 1040 a través de l'acta de consagració de Santa Maria de la Seu. A partir de mitjans del segle XI la saga del Concabella manté el domini del castell fins al segle XIV que passa en poder dels Peramola i després als Oluja.

A partir del segle XV Concabella passa als Ortiz, els quals el mantenen tot el segle XVI. La família Erilles queda posteriorment amb el castell i el manté fins a finals del segle XIX.

Castell amb una magnitud de més de trenta metres de façana, de planta quadrada, amb pati interior, noble portalada, dues torres i finestres renaixentistes. Actualment en mal estat, s'està restaurant.

Compten, que en els temps feudals va viure en aquest castell un noble al qual sembla, li anava molt la gresca, per la qual cosa tenia el mal costum de fer valer sobre els seus vassalls un dels privilegis senyorials més humiliants; el tan sobre anomenat "Dret de Cuixa".

Així doncs el tal senyor feudal, cada vegada que un dels seus vassalls es casava, feia valer el seu dret, s'enduia la núvia amb ell un parell de nits i és de suposar que no era per cap broma. Com podreu comprendre, la cosa no satisfieia ni als recentment casats, ni a cap altre dels seus vassalls, però molt menys al nuvi, que es trobava casat, sense dona i sense poder protestar, perquè com que en aquells temps la gent de poble no tenia cap dret, ni que es queixessin amb tota la raó del món, ningú escoltava les seves demandes.

En aquestes, segueix explicant la llegenda, es va casar un fadrí del poble (en Ramon Carulla de cal Trullols de Concabella, el meu cunyat, que al cel sigui, que fou qui em va explicar la història, em deia que es suposava que el pagès inconformista havia estat un avantpassat seu), quan el noble barrut va anar a buscar la núvia per endur-se-la amb ell, prenent fer valer el seu dret, el recent casat, que devia tenir la "pólvora seca" en un cop de sang el va matar a destalades i va fugir del poble.

D'aquesta manera hauria acabat la història del noble abusador i del pagès que no es va voler deixar prendre el pèl, si no hagués estat per la vídua del

noble, que en veure's senyora del castell, sense pararse a pensar en el favor que li havia fet el pagès, en treure-li del davant aquell marit que tant a consciència li adornava el front sempre que podia, portada pel desig de venjança va posar elevat preu al cap de l'homicida.

No passà gaire temps sense que el pagès homicida fos traït, sembla que pel barber d'un poble veí. Capturat, portat al castell de Concabella i decapitat sense mes explicacions, el seu cap, va ésser posat dintre una gàbia de ferro i penjat de les muralles del castell com a escarni i escarment per als altres pagesos. (Això de penjar els caps dels ajusticiats a sol i serena devia ésser un costum bastant estès en aquells temps, ja que molt temps després els de Cervera també ho feren amb el cap d'aquell desgraciat que va robar el Sant Misteri).

Amb la història sobre el "dret de cuixa" de Concabella acabo aquesta sèrie d'articles sobre els castells i llegendes de la Segarra.

MATEU SOLÉ

VINUM VINORUM PER IN SAECULA SAECULORUM

Això ni Fray Gerundio de Campazas del J.F. de la Isla! Però com que volia tocar aquest líquid sublim, m'ha semblat que res millor que una bona llatinada com en els sermons de quaresma d'abans. És a dir, de quan hi havia sermonadors i hi havia quaresma.

La mateixa Bíblia ens explica com Noé, aquell tan conegut per allò del diluvi, un cop acabat el seu gran viatge damunt les aigües, es va establir en una terra fèrtil, va plantar vinya i es va dedicar a viure plàcidament. La vinya va fer els seus fruits, Noé va collir-los, en va fer vi i, ignorant de la mala bava que pot portar aquesta preciosa beguda si un la xuma pel broc gros, en va beure una mica massa i va agafar una torradora de ca l'ample. Com que tot li sobrava es va despullar de pèl a pèl i es va estirar dins la tenda. Allí el va trobar el seu fill Cam, se'n va burlar -aneu a saber si també anava una mica pet- i va sortir a buscar els seus germans Sem i Jafet per tal que també s'ho passessin bé amb aquell espectacle. Aquests dos germans, més asenyats i més serens, no es van afegir a les befes sinó que entrant de culs enrere dins la tenda per no veure tan vergonyós espectacle, van tancar el seu pare amb una manta. Noé, un cop eixorivit de la ressaca, va maleir el mal educat i va beneir els altres dos. Una maledicció, que segons narra aquest mateix llibre sagrat, havia de durar més que el mal any.

No patiu. No tinc pas ganes de fer tot un recorregut històric del vi i dels seus maldecaps i així em saltaré les turques que agafen els romans sense haver d'anar a Turquia; com tampoc penso tocar les mones que "pesca-ven", no pas al riu ni a la selva, la nostra insigne noblesa, ni tan sols penso dir res dels taulons que arrossegava el poble ras i lllis gràcies a les escorrialles de vi premsat de l'amo i senyor. No, res de res. Fem un salt i, ja que fem vacances, anem-nos-en de discoteca.

Però no diuen que a la discoteca el mam que impera no és pas el vi sinó d'altres de més virtut?

Sí, això diuen, però cal un petit aclariment. Resulta que una ànima benpensant va creure que en el vi hi havia un mal esperit causa de tots els mals i va decidir fer-lo bullir per tal que aquest l'abandonés com una ànima abandona el cos. Però és el cas que el vi recremat, sense suc ni bruc (l'esperit) és dolent a matar i li va

fer passar de cop totes les ganes de beure-se'l. Llavors va tenir la -feliç?- idea de procedir a l'inrevés: En lloc de desempallegar-se d'aquell esperit dolent, el causant de torradores i ressaques, perquè no arreplegar l'esperit i deixar la resta per a qui la volgués? Dit i fet. Gràcies a un perol amb tapa be ajustada i un serpentí que arreplegués tot el vapor (un alambí, ras i curt) va aconseguir treure l'esperit ben pur. Xiquets de Déu! Allò sí que tenia suc i bruc! I una virtut que ressuscitava un mort! De cop va oblidar que l'havia batejat com l'esperit dolent i es va desdir de tots els penjaments que n'havia dit. I posats a fer el va emprar com a base de tota una colleta de begudes i barreges amb una bondat i una fortalesa molt més reconserena que a la que pugui tenir el vinet de més solera de la millor bóta del racó.

Tornem a la discoteca: movem el cos, xumem d'ací i d'allà i oblidem-nos de totes les misèries que hi ha al defora.

Que bé que ens ho hem passat! Llàstima que les "misèries" del defora ens esperen i, la més propera la d'aquests controls on fan bufar els conductors ens uns aparells la mar de simpàtics. Però resulta que si heu aixecat una mica massa el colze et pot caure una multa que el doblega. Corregeixo, de simpàtics, aquests aparells, res de res, els que ho són, són els de dins la discoteca molt útils per veure qui els fa pujar més.

-Porca misèria! -que diuen els italians.

Continuem amb les misèries. Una altra, si és que t'has escapat del control i vas carregat, és el mastegot que et pots clavar amb el cotxe, ja sigui sortint de la carretera, estavellant-te contra un pilar... Misèries que et poden deixar fet un inútil o enviar-te a l'altre barri a tu o a qualsevol dels companys de cotxe.

Dramàtic. Massa.

El jovent, els usuaris habituals d'aquesta mena de locals, tot i semblar inconscients que no coneixen la por, han optat amb molt de raonament per triar un de la colla per tal que "passi" de tota aquesta gamma de productes que tenen com a base l'esperit dolent i només tasti, com qui diu, l'aigua de l'aixeta.

Aquest serà el que conduirà. No trobeu que està molt, però que molt bé, que dels quatre n'hi hagi un que vetlli i es responsabilitzi de la seguretat de tota la colla ?

I ara em pregunto. No aniria bé que en un altre nivell, el de persones de molta categoria, les mediàtiques que en diuen, de cada dos o tres n'hi hagués una que les vetllés? Una, de ben serena i renyida amb el mam, l'esperit dolent, que cada vegada que algun dels companys obrís la boca per dir alguna bajanada la hi tapés? (Igualment vàlid per si anés a fer alguna ruqueria).

Quantes "cagades" no s'estalviarien!

JOSEP COMA

CAIXA CATALUNYA

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil-lenari, 38 - 25200 CERVERA

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)
www.svt.es/caljaumet
e-mail: caljaumet@svt.es

Pells
Sant Ramon

Av. Santuari, 15 - ☎ 973 52 42 43
SANT RAMON